

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การย้ายถิ่นของแรงงานพม่า และผลกระทบต่อการพัฒนาในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก" มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ได้แก่ หนังสือ ผลงานวิจัย เอกสารทางราชการต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาจากเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานพม่า

2. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Fieldwork Research) ดังนี้

2.1 ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2 ใช้วิธีการสัมภาษณ์แรงงานพม่าตามแบบสัมภาษณ์

2.3 ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลคนไทย โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านและ/หรือเขียนได้ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

2.4 ใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการสำหรับคนไทย

2.5 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าวจากประเทศพม่า และกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ร่วมกัน และทำงานในกิจการต่างๆ ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่สอด โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ แรงงานจังหวัด ปลัดฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่จัดหางาน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.1.2 ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำชุมชน

1.2 คนไทย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างคนไทยที่ทำงาน และอาศัยอยู่ร่วมกับแรงงานพม่าในชุมชน โดยคำนวณจากสถิติแรงงานในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด ปี พ.ศ. 2547

ช่วงอายุ 15-59 ปี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8,343 คน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, 2548) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่มาก ดังนั้น จึงใช้สูตรในการเลือกตัวอย่างเพื่อนำมาเป็นตัวแทน โดยใช้สูตรของ Yamane ดังนี้

สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$N = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในการศึกษานี้กำหนดให้เท่ากับ .05)

ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 366 คน

1.3 แร้งงานพม่า ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแร้งงานพม่า โดยคำนวณจากสถิติการจดทะเบียนแร้งงานต่างด้าวของอำเภอแม่สอดในปี 2547 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 40,888 คน (กระทรวงแรงงาน, กรมการจัดหางาน, 2547) โดยใช้สูตรการเลือกตัวอย่างเพื่อนำมาเป็นตัวแทนของ Yamane ดังกล่าวข้างต้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 380 คน แต่เนื่องจาก การเก็บข้อมูลในส่วนของแร้งงานพม่ามีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งในเรื่องความเข้าใจของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและความร่วมมือจากเจ้าของสถานประกอบการ ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องลดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแร้งงานพม่าลง โดยผู้วิจัยเห็นถึงความน่าจะเป็นของจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ 120 คน ซึ่งเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มประชากรแร้งงานพม่าออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามอาชีพ ได้แก่ กรรมกรในโรงงาน ผู้รับใช้ในบ้านและบริการ และคนงานในแปลงเพาะปลูกหรือปลูกพืช ได้กลุ่มตัวอย่างแร้งงานพม่า ดังนี้

1.3.1 กรรมกรในโรงงาน จำนวน 40 คน

1.3.2 ผู้รับใช้ในบ้านและบริการ จำนวน 40 คน

1.3.3 คนงานในแปลงเพาะปลูกหรือปลูกพืช จำนวน 40 คน

2. สุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย คือ สุ่มสถานประกอบการ แล้วจึงสุ่มตัวอย่างคนจากแต่ละสถานประกอบการตามจำนวนที่ต้องการ ในการเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแรงงานพม่า ซึ่งเข้ามาอาศัย และทำงานในเทศบาลเมืองแม่สอด ทำให้มีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลหลายประการ ได้แก่

1. ปัญหาด้านภาษา เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลบางส่วนจากกลุ่มตัวอย่างแรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาในเทศบาลเมืองแม่สอด ซึ่งส่วนใหญ่แรงงานพม่าไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ แม้ว่าจะมีบางคนที่สามารถสื่อสารได้บ้าง แต่ก็ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแรงงานพม่านั้นมีลักษณะของการใช้ภาษาที่ค่อนข้างเป็นทางการ ยากต่อการทำความเข้าใจของแรงงานพม่า ดังนั้น ปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับแรงงานพม่า จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการเก็บข้อมูลในส่วนของแรงงานพม่าเป็นอย่างยิ่ง

2. ปัญหาด้านความร่วมมือของผู้ประกอบการ เนื่องจากการจ้างแรงงานพม่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของกฎหมาย ซึ่งการจ้างแรงงานพม่าที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ถือเป็นกระทำความผิดกฎหมายที่มีบทลงโทษทั้งผู้ประกอบการ ผู้นำพา ผู้ให้ที่พักอาศัย และผู้ให้ความช่วยเหลือ เมื่อการจ้างแรงงานพม่าเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของกฎหมาย ดังนั้น ผู้ประกอบการที่มีการจ้างแรงงานพม่าไม่ว่าจะเข้ามาโดยถูกกฎหมาย หรือไม่ถูกกฎหมาย เพื่อทำงานในสถานประกอบการ จึงไม่ต้องการให้มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานประกอบการของตน แม้ว่าผู้วิจัยจะเข้าไปในสถานะของนักศึกษา โดยมีหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่ผู้ประกอบการเหล่านี้ ก็จะไม่ให้ความไว้วางใจ และไม่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากแรงงานพม่า เพราะกลัวว่าเมื่อให้ข้อมูลไปแล้ว จะมีผลกระทบกลับมาสู่ตัวของผู้ประกอบการเอง ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ปฏิเสธที่จะอนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแรงงานพม่าในสถานประกอบการ ซึ่งข้อมูลจากแรงงานพม่าในสถานประกอบการต่างๆ ถือเป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. แบบสอบถามสำหรับคนไทย ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิด โดยการให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบคำถามตามแบบสอบถาม และมีคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติการอยู่ร่วมกับแรงงานพม่า ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากแรงงานพม่า และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา
3. แบบสัมภาษณ์สำหรับแรงงานพม่า ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิด โดยการให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบคำถามตามแบบสอบถาม และมีคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นของตนเองแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสาเหตุและแบบแผนการย้ายถิ่น ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปรับตัวของแรงงานพม่า ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับที่พักอาศัย / ชุมชนของแรงงานพม่า ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับสาธารณสุข ส่วนที่ 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่ท่านพบขณะอยู่ในแม่สอด และส่วนที่ 8 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติและความคาดหวังของแรงงานพม่า
4. แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการสำหรับคนไทย
  - ท่านคิดว่าสาเหตุสำคัญของการทำให้มีการจ้างแรงงานพม่าจำนวนมากในเทศบาลเมืองแม่สอด คืออะไร
  - ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นของการจ้างแรงงานพม่าในเทศบาลเมืองแม่สอด อย่างไร
  - ปัญหาที่เกิดจากการมีแรงงานพม่าย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน และอาศัยอยู่ร่วมกับชุมชนคนไทยในเทศบาลเมืองแม่สอด มีอะไรบ้าง
  - ท่านคิดว่าการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากของแรงงานพม่า ก่อให้เกิดผลดี และผลเสียต่อเทศบาลเมืองแม่สอด อย่างไร
  - ในชุมชนของท่านมีแรงงานพม่าอาศัยอยู่หรือไม่ และความรู้สึกของท่านต่อแรงงานพม่าที่อาศัยอยู่ในชุมชน หรือบริเวณใกล้กับที่พักอาศัยของท่านเป็นอย่างไร
  - ความรู้สึกต่อแรงงานพม่าที่ก่อปัญหาอาชญากรรม
  - ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในอนาคต ควรดำเนินการอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างเพื่อให้การจ้างแรงงานพม่าดำเนินการได้โดยถูกต้อง เหมาะสม และสามารถควบคุมการจ้างแรงงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการสำรวจสภาพการใช้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าในสถานประกอบการต่างๆ ทั้งในโรงงานอุตสาหกรรม ในแปลงเพาะปลูกหรือปลูกพืช และผู้รับใช้ในบ้านและบริการของเทศบาลเมืองแม่สอด โดยทำการค้นคว้าจากเอกสาร ตำราต่างๆ และทำหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก ศูนย์การแม่สอด ด้านตรวจคนเข้าเมืองตาก โรงพยาบาลแม่สอด สาธารณสุขอำเภอแม่สอด หอการค้าจังหวัด สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด เป็นต้น

2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูลหลายครั้ง โดยจะเก็บข้อมูลครั้งละ 1 เดือน คือในช่วงเดือน มิถุนายน-พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการสำหรับคนไทย ใช้แบบสอบถามสำหรับคนไทย และแบบสัมภาษณ์สำหรับแรงงานพม่า ในส่วนของแบบสัมภาษณ์สำหรับแรงงานพม่า ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์ โดยมีเจ้าหน้าที่จัดหางานที่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาพม่าเป็นอย่างดี เป็นผู้แปลข้อความจากแบบสัมภาษณ์เป็นภาษาพม่า และให้เจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการที่สามารถสื่อสารกับแรงงานพม่าด้วยภาษาพม่าได้ ช่วยเป็นล่ามในการอธิบายข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่กลุ่มแรงงานพม่า และสามารถตอบแบบสัมภาษณ์ได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการของคนไทยด้วยวิธีการจดบันทึก จะนำมาวิเคราะห์เนื้อหาจากแนวคำถาม ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีพรรณนาลักษณะเชิงบรรยายความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ ประวัติ และวิธีการย้ายถิ่น และผลกระทบของการย้ายถิ่นต่อการพัฒนาชุมชน

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จะนำมาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้วิเคราะห์ผลทางสังคมศาสตร์ (SPSS) โดยจะวิเคราะห์ และนำเสนอ ในเชิงพรรณนาข้อมูลเป็นความถี่ และร้อยละ

